

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Фінанси і кредит»

за темою:

Перспективи розвитку банківського кредитування еко-проектів

Виконавець

студентка кредитно-економічного
факультету

Каталова Анастасія Романівна

/підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, викладач

Деркач Юлія Борисівна

/підпис/

Одеса 2018

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Каталової Анастасії Романівни

Перспективи розвитку банківського кредитування еко-проектів

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Метою дослідження є узагальнення теоретичних та практичних засад банківського кредитування еко-проектів, визначення ризиків, що супроводжують кредитування екологічних проектів, виявлення пріоритетних напрямів зниження ризиків банківського екологічного кредитування.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань, пов'язаних з банківським кредитуванням еко-проектів.

Об'єктом дослідження є взаємовідносини між банком та іншими суб'єктами, що виникають в процесі екологічного кредитування.

Завданнями, які були поставлені при виконанні роботи, є: дослідження теоретичних основ організації банківського кредитування еко-проектів; обґрунтування ролі та місця банків в фінансуванні екологічних проектів; аналіз кредитування екологічних проектів в Україні; визначення перспективних напрямів вдосконалення банківського екологічного кредитування; надання рекомендацій щодо управління ризиками кредитування еко-проектів.

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо удосконалення діяльності банківського екологічного кредитування.

Рік виконання дипломної роботи: 2018

Рік захисту роботи: 2018

Ключові слова: банк, екологічні проекти, банківське екологічне кредитування, ризики екологічного кредитування, сталий розвиток.

Дипломна робота містить 79 сторінок, 4 таблиці, 14 рисунків, список літератури з 55 найменувань.

ANNOTATION

of final work on scientific education bachelor`s degree

Katalova Anastasia

Prospects for the development of bank lending for environmental projects

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

The purpose of the Graduate work is to summarize theoretical and practical foundations of bank lending for environmental projects, determination of risks of environmental lending, determination of priority directions of reducing the risks of environmental lending.

The subject of research is a set of theoretical and practical issues related to bank lending to environmental projects.

The object of research is the relationship between the bank and other entities that arise in the process of environmental lending.

Tasks for the performance of work is the research of the theoretical foundations of the bank lending for environmental projects; substantiating the role and place of banks in financing environmental projects; analysis of crediting of environmental projects in Ukraine; definition of promising directions for improvement of banking ecological lending;

The results of the research formulated conclusions on improving the activities of banking ecological lending.

Year of completion of this Graduate work is 2018.

Year of Graduate work defense: 2018.

Key words: bank, environmental projects, banking ecological lending, risks of environmental lending, sustainability.

The Graduate work consists 79 pages, 4 tables, 14 pictures, a list of literature of 55 titles.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ЕКО-ПРОЕКТІВ.....	7
1.1. Роль банківського кредиту в фінансуванні екологічних проектів...7	
1.2. Інформаційно-аналітичне забезпечення екологічного кредитування.....	21
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ КРЕДИТУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ.....	30
2.1. Програми фінансування розвитку «зелених» проектів в Україні...30	
2.2. Аналіз екологічного кредитування в АБ «УКРГАЗБАНК».....	37
2.3. Аналіз ризиків, що супроводжують кредитування екологічних проектів.....	45
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	52
3.1. Міжнародний досвід екологічного кредитування.....	52
3.2. Перспективи впровадження екологічного кредитування в банківській системі України.....	62
Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

Актуальність. В умовах глобалізації питання вичерпності ресурсів та забруднення навколишнього середовища є актуальними. Зміна клімату є визначальною проблемою нашого часу, а людський вплив на планету є безпрецедентним. Проблема глобального потепління колихнула світ, внаслідок чого урядами 194-х країн світу було створено Green Climate Fund, місією якого є стримування зростання середньої температури на Землі в межах 2-х градусів за Цельсієм.

Клімат на Землі дуже швидко змінюється, і наукове співтовариство вважає, що значний внесок у його зміни внесла діяльність людини, а також що зміни відбуваються швидше і мають більш небезпечний характер, ніж передбачалося раніше. Збереження переважно сировинного характеру економіки, орієнтація виробництва на невідновлювальні ресурси, відсутність позитивних зрушень в напрямку скорочення екологічно забруднюючих галузей, значний фізичний і моральний знос виробничого обладнання, все це вимагає особливої уваги до екологічного фактору в здійсненні економічної діяльності.

Згідно з програмою ООН по захисту навколишнього середовища, створеною у 1972 році, переорієнтування глобальної економіки на інвестиції в еко-технології є найкращим варіантом для забезпечення реального росту економіки, боротьби зі змінами клімату та збільшенням зайнятості населення в XXI ст.

Інтерес інвесторів до екологічного кредитування в останні роки збільшується, а їх ініціативи в цій сфері отримують все більшу підтримку. Банківський сектор є одним з основних джерел фінансування інвестицій для комерційних проектів. Тому банки можуть відігравати вирішальну роль у сприянні екологічно стійким і соціально відповідальним інвестиціям.

Мета випускної роботи. Метою роботи є узагальнення теоретичних та практичних засад банківського кредитування еко-проектів, визначення ризиків, що супроводжують кредитування екологічних проектів, виявлення

пріоритетних напрямів зниження ризиків банківського екологічного кредитування.

Завдання випускної роботи. Для досягнення мети роботи було визначено наступні завдання:

- дослідити теоретичні основи організації банківського кредитування еко-проектів;
- обґрунтувати роль та місце банків в фінансуванні екологічних проектів;
- проаналізувати кредитування екологічних проектів в Україні;
- визначити перспективні напрями вдосконалення банківського екологічного кредитування;
- надати рекомендації щодо управління ризиками кредитування еко-проектів.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є взаємовідносини між банком та іншими суб'єктами, що виникають в процесі екологічного кредитування.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань, пов'язаних з банківським кредитуванням еко-проектів.

Інформаційна база досліджень. Монографії, навчальні посібники та статті з питань екологічного кредитування, нормативні законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій, статистична інформація Національного банку України, Світового Банку, Європейського Банку Реконструкції та Розвитку, фінансова звітність АБ «Укргазбанк».

У ході дослідження використовувалися загальнонаукові методи, методи порівнянь, угруповань, спостереження, обстеження, комплексної оцінки, аналітичні процедури й ін.

1. На сьогодні у світі широко застосовується практика екологічного кредитування та фінансування задля підтримки клімату, зберігання ресурсів та використання альтернативних джерел енергії.

2. Аналізуючи міжнародний досвід, можна зробити висновок, що зазвичай ставки за еко-кредитами значно нижчі ніж ставки за звичайними кредитами.

3. «Triodos Bank» – найяскравіший у Європі приклад екологічного банку, який протягом 25 років фокусує увагу на еко-проектах та здійснює ефективну діяльність за даним напрямом.

4. В Німеччині стимулювання розвитку відновлювальних джерел здійснюється в більшості за допомогою загальнодержавних програм та кредитних програм «KfW» банку.

5. Група Світового банку є одним з найбільших у світі джерел фінансування екологічних проектів.

6. Основними факторами, які зможуть сприяти активному розвитку та впровадженню банківського екологічного кредитування в Україні є: активне залучення банківських установ до впровадження та просування екологічних кредитних продуктів на ринку, а також стимулювання ефективності та стійкості ринку фінансових послуг України.

7. Задля впровадження активного банківського екологічного кредитування в Україні необхідно створити економічне та правове середовище, яке б дозволило банкам здійснювати кредитну підтримку еко-проектів, заохочувати населення до використання енергоефективного обладнання, а також стимулювати впровадження природоохоронних заходів суб'єктами господарювання [55, с. 52].

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження ми дійшли висновку, що в сучасних умовах трансформації клімату та вичерпності ресурсів планети, а також переорієнтування світового господарства на ресурсозберігаючі та екологічні

технології, банківське екологічне кредитування є одним зі способів збереження стану навколишнього середовища, боротьби зі змінами клімату, забезпечення реального росту економіки за допомогою інвестицій в еко-технології в XXI ст.

Враховуючи проведені дослідження можемо характеризувати банківське екологічне кредитування як специфічний вид кредиту, що надається на такі цілі: окремі природоохоронні заходи, заходи з технічної модернізації виробництва з метою покращення його екологічної безпеки, випуск екологічно безпечної продукції, заходи з раціонального використання природних ресурсів, у тому числі комплексного використання надр, заходи з використання вторинної сировини, придбання енергоефективного обладнання тощо.

Кредитування – це важливий інструмент фінансового механізму реалізації природоохоронних заходів. Отже, система банківського кредитування, в умовах фінансової нестабільності, значного дефіциту фінансових ресурсів, є однією з основних форм фінансового забезпечення екологічних проектів.

Світова практика свідчить про наявність двох основних напрямів діяльності екологічних банків: відповідальне фінансування проектів, що обмежує кредитування проектів з високою витратою енергії і високим рівнем забруднення; передбачає еколого-соціальну експертизу проектів; забезпечує підтримку проектів у галузі енергозбереження і розвитку альтернативної та відновлювальної енергетики; надає пріоритетну підтримку створенню екологічної інфраструктури в сфері очищення стічних вод та скорочення викидів в атмосферу шкідливих речовин тощо; та екологічне банківське обслуговування, що включає в себе створення так званих «зелених» офісів через впровадження методів охорони навколишнього середовища та економії в процесі повсякденної роботи банку.

Дослідження інформаційно-аналітичної бази регулювання банківського екологічного кредитування показало необхідність реформування законодавства, яке не відповідає сучасному стану економіки та державним пріоритетам сталого розвитку економіки України. Нове законодавство має стати основою

здійснення екологічного кредитування, в якому повинні бути закладені основні принципи регулювання здійснення природоохоронної діяльності в супроводі з методичним забезпеченням основних положень банківського кредитування еко-проектів.

Аналізуючи кредитування екологічних проектів в Україні, можемо зробити висновок, про недостатній досвід українських банків в практиці екологічного кредитування. Дана ситуація обумовлена тим, що в Україні банки кредитують еко-проекти лише за підтримки міжнародних фінансових інститутів або за підтримки держави. Враховуючи результати екологічних програм, що були реалізовані в Україні за підтримки міжнародних фінансових інститутів, можемо зробити висновок про ефективність та актуальність впровадження екологічного кредитування серед більшої кількості банків.

За результатами порівняння державної програми з енергоефективності для фізичних осіб з традиційним кредитуванням, можемо зробити висновок про переваги екологічного кредитування у порівнянні з традиційним. До економічних переваг еко-кредитування можна віднести: пільгові умови кредитування, ефективну відсоткову ставку та державне відшкодування суми сплачених відсотків.

Аналізуючи механізм та результати функціонування екологічного кредитування на прикладі банку АБ «Укргазбанк», можемо зробити висновок про прибутковість та потенційний розвиток даного виду банківського кредиту в Україні. Починаючи з 2015 року, банк переорієнтував свою діяльність на еко-банкінг для підтримки «зелених» проектів, ефективного використання енергоресурсів та зменшення негативного впливу на стан навколишнього середовища. Станом на 01.01.2018, банк профінансував проекти, пов'язані з ефективним використанням ресурсів та зменшенням шкідливого впливу на довкілля загальним обсягом на 6 673 млн.грн. Приріст кредитного портфелю еко-проектів за 2017 рік склав 4 744 млн.грн.

Питома вага еко-портфелю в кредитному портфелю в 2017 році склала 16,1%, а найбільш ефективними з боку попиту стали проекти з придбання

сонячних та вітряних електростанцій, будівництва зі енергозбереженням, екологічного транспорту, енергоефективного обладнання та виробництва електростанцій на біопаливі.

Аналізуючи ризики розвитку та впровадження банківського екологічного кредитування в Україні, можна зробити висновок про переважання кредитного ризику; регуляторних бар'єрів, що виражаються у відсутності державної підтримки та належного стратегічного планування; ризики зі сторони попиту, що виражаються в недостатньому розумінні економічних переваг енергоефективності кінцевими позичальниками та небажанням звертатися за кредитами для фінансування енергоефективності; ризики зі сторони пропозиції, до яких відносяться відсутність досвіду екологічного кредитування та недостатній потенціал фінансових інститутів.

Аналіз міжнародного досвіду банківського екологічного кредитування показав, що невід'ємними умовами його ефективного функціонування є: розвиток країни в сфері сталої енергетики, зокрема з урахуванням Індексу екологічної ефективності країни, а також правові та інституційні засади функціонування екологічного банкінгу.

Проведене дослідження показало, що іноземний досвід банківського екологічного кредитування є достатньо актуальним та корисним з урахуванням економічної та екологічної ситуації в світі та в Україні.

Посилаючись на міжнародний досвід екологічного кредитування, можемо стверджувати про позитивну динаміку його розвитку.

Для подолання зазначених ризиків, що ускладнюють розвиток екологічного кредитування, пропонуємо виділити основні напрямки впровадження ефективного функціонування еко-кредитування в банківській системі України: активне залучення банківських установ до впровадження та просування екологічних кредитних продуктів на ринку, а також стимулювання ефективності та стійкості ринку фінансових послуг України.

В сучасній ситуації, що склалася в Україні, ми повинні сказати – задля впровадження екологічного кредитування в Україні необхідно створити таке

економічне та правове середовище, яке б дозволило банкам здійснювати кредитну підтримку еко-проектів, заохочувати населення до використання енергоефективного обладнання, а також стимулювати впровадження природоохоронних заходів суб'єктами господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жернакова А.А. Роль кредита в современной рыночной экономике [Текст] / А.А. Жернакова // Потенциал современной науки. – 2014. – №7. – С. 46-49.
2. Ковальчук В.М. Роль банковского кредитования в развитии экономики страны и его проблемы [Текст] / В.М. Ковальчук // Вестник Московского университета имени С. Ю. Витте. – 2017. - №2(21). – С. 44-49.

3. Green finance – green banking [Electronicresource] / KfW Research. – 2017. - №189. - Access: <https://www.kfw.de>.
4. Загрязнение окружающей среды обходится человечеству в 9 млн жизней в год [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.newsru.com/world/20oct2017/ecodamage.html>.
5. CO2 emissions (metric tons per capita) database. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://data.worldbank.org/indicator>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Sahoo P., Nayak B.P. Green Banking in India [Electronicresource] / Indian Economic Journal – 2008. - №125.
8. Астапова Г.В. Удосконалення процентної політики банків в процесі екологічного кредитування клієнтів [Текст] / Г.В. Астапова // Проблеми екології: загальнодержавний науково-технічний журнал. – Донецьк: ДонНТУ, 2008. – № 1-2. – С. 155-158.
9. Екологічне підприємництво: Навчальний посібник/ В.Я. Шевчук, Ю.М.Саталкін, В.М.Навроцький та ін. – К.: Мета,2001. – 191с.
10. Смірнова К.В. Проблеми і перспективи формування екологічних фондів та екологічних банків в Україні [Текст] / К.В. Смірнова // Вісник Одеського державного екологічного університету. - 2007. - №4. – С. 106-112.
11. Христенко С. , Харичков С., Шлыкова Н. Экологический банк как важнейшее звено в системе управления охраной окружающей среды [Текст] // Экономика Украины. – 1994. - №9. – С.91-92.
12. Веклич О. Совершенствование экономических инструментов экологического управления в Украине [Текст] // Экономика Украины. – 1998. – №9. – с.65-74.
13. Захаринский Ю.Н. О повышении эффективности природоохранных мероприятий на региональном уровне [Текст] // Обзор. информ. / ВИНТИ. Сер. Экономика природопользования. - 2004. - № 4. - с. 36 –40.

14. Галушкіна Т.П. Економічні інструменти екологічного менеджменту (теорія і практика). - Одеса: ІПРЭЕІ НАН України, 2000. – 280с.
15. Колодкін М.Н Екологічне кредитування в російській економіці: дисертація магістра. Інститут «Вища школа економіки і менеджменту» , Єкатеринбург, 2017.
16. Green Banking: Opportunities And Challenges [Electronicresource] / International Journal of Informative & Futuristic Research. – 2014. - №2.
17. Баськов О. Зелені кредити для бізнесу / О.Баськов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://energymagazine.com.ua/zeleni-krediti-dlya-biznesu/>.
18. Мацієвич Т.О. Моніторинг кредитування і страхування природоохоронних заходів [Текст] / Т.О. Мацієвич // Світ фінансів – 2017. - №1(50). – С. 115-125.
19. Глушкова В.Г., Макар С.В. Економіка природопользования [Текст] : Уч. посібник. – М.: Гардарики, 2003. – 448 с.
20. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
21. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – Одеса: Видавництво «Атлант», - 2014. – 485 с.
22. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13-23.
23. Положення Національного банку України «Про кредитування» № 246 [Електронний ресурс]. - режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0246500-95>.
24. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Електронний ресурс]: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, №41, ст.32 - режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
25. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» [Електронний ресурс]: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №24 - режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-15>.
26. Закон України «Про електроенергетику щодо стимулювання виробництва

електроенергії з альтернативних джерел енергії» [Електронний ресурс]: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, №51 - режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5485-17>.

27. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, ст. 193 - режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

28. Стратегія сталого розвитку України ДО 2030 РОКУ (ПРОЕКТ) [Електронний ресурс]. - режим доступу: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by-2030.html>.

29. Экологическое кредитование в странах Восточного партнерства Европейского Союза. Отчет - 2014. - с.92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/env/outreach/Environmental-lending-EU-EaP-countries-Russian.pdf>.

30. Пастушок С.О. «Зелені банки» та «зелені кредити» як інструмент вирішення кліматичних проблем [Текст] / С.О. Пастушок // Стратегії розвитку фінансового ринку України: Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Київ, 22-23 листопада 2017 р.): тези доп. / відп. ред. Н.П. Шульга – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 694 с.

31. Гайова Т.О. Кредити на енергоефективність в Україні: Умови, переваги та підводні камені [Електронний ресурс]. // 112.ua. – 2017. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/kredyty-na-enerhoefektyvnist-v-ukraini-umovy-perevahy-ta-pidvodni-kameni-432489.html>.

32. Державна програма з енергоефективності – [Електронний ресурс]: Офіційний сайт банку АТ «Ощадбанк». – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/>.

33. Державна програма з енергоефективності – [Електронний ресурс]: Офіційний сайт банку АБ «Укргазбанк». – Режим доступу: <https://www.ukrgasbank.com/>.

34. Кредит готівкою - [Електронний ресурс]: Офіційний сайт банку «Приватбанк». – Режим доступу: <https://privatbank.ua/ru>.

35. «Укргазбанк» розповів, як і кому видаватиме кредити на «домашні» сонячні електростанції [Електронний ресурс] // Громадське радіо. – 2017. – Режим

доступу до ресурсу: <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/ukrgazbank-rozpovivvyak-i-komu-vydavatyme-kredyty-na-domashni-sonyachni-elekrostanciyi>.

36. Фінансування енергозберігаючих та енергоефективних проєктів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://saee.gov.ua/sites/default/files/UKRGASBANK_0.pdf. – офіційний сайт АБ «Укргазбанк».

37. Програма «ЕКО-енергія» від АБ «Укргазбанк» дарує українцям енергонезалежність та приносить відчутний дохід [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<http://www.ukrgasbank.com/news/11618-programma-ekoenergiya-ot-ukrgazbanka-darit-ukraintcam-energonezavisimost-i-prinosit-dopolnitelnyyi-dohod>. - офіційний сайт АБ «Укргазбанк».

38. «Укргазбанк» презентував першу в Україні екологічно чисту платіжну картку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrgasbank.com/press_center/news/11499-ukrgazbank-prezentoval-pervuyu-v-ukraine-ekologicheski-chistuyu-platejnyuyu-kartku. - офіційний сайт АБ «Укргазбанк».

39. Фінансова звітність банку АБ «Укргазбанк» за 2015 рік.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrgasbank.com/about/fin_results/.

40. Фінансова звітність банку АБ «Укргазбанк» за 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrgasbank.com/about/fin_results/.

41. Фінансова звітність банку АБ «Укргазбанк» за 2017 рік.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrgasbank.com/about/fin_results/.

42. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку [Текст]: Монографія / [О.В. Дзюблюк, Л.М. Прийдун]. - ДВНЗ УАБС НБУ, 2015. – 295 с. – ISBN 978-617-7331-17-8.

43. Владичин У.В. Банківське кредитування [Електронний ресурс] : навч. посіб. / У.В. Владичин ; за ред. С.К. Реверчука. – К. : Атіка, 2008. – 648 с. – Режим

доступу: http://pidruchniki.com/1584072045689/bankivska_sprava/bankivske_kredituvannya.

44. Горбунова Н.В., Новокрещенова О.А. Устойчивое развитие экономики страны: роль банковской системы [Текст] / Н.В. Горбунова, О.А. Новокрещенова // Экономика и социум. – 2012. - №3. – С. 68-75.

45. Political economy of climate change policy in the transition region [Electronicresource] – Access: <https://www.ebrd.com/news/publications/special-reports/special-report-on-climate-change-the-low-carbon-transition.html>

46. Climate Laws Institutions and Measures Index [Electronicresource] – Access: <https://www.ebrd.com/news/publications.html>.

47. Index of Sustainable Energy [Electronicresource] – Access: <https://www.ebrd.com/news/publications.html>.

48. Іванова Т.Л. Глобальні і макроекономічні індикатори сталого розвитку національної економіки [Текст] / Т.Л. Іванова // Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова. – 2014. - №2. – С. 77-81.

49. ISE scores across the transition region and relevant comparator countries [Electronicresource] – Access: <https://www.ebrd.com>.

50. Renewable energy consumption by total energy consumption database. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://data.worldbank.org/indicator>.

51. Мартиненко В.О. Шляхи активізації банківського кредитування природоохоронних заходів [Текст]: матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи економіки і управління». – Київ. 2013. – 148 с.

52. Interest lending rated [Electronicresource] – Access: <https://www.worldeconomics.com/>

53. Триодос-банк. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.triodos.com/en/about-triodos-bank/what-we-do/our-expertiseoverview/community-projects-and-social-housing>.

54. Официальный сайт Triodos Bank / Triodos Bank Annual Results 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.triodos.com/en/abouttriodos-bank/news/press-releases/triodos-bank-annual-results-2016/>.

55. Официальный сайт Triodos Bank / Triodos Bank Annual Results 2017. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.triodos.com/en/abouttriodos-bank/news/press-releases/triodos-bank-annual-results-2017/>.
56. Зарубіжний досвід стимулювання відновлювальних джерел енергетики (досвід Німеччини та Австрії). – 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/2017-11-14.zarubizhnyy-dosvid-vde-nimechchyny_avstrija.pdf.
57. Годовой отчет 2017 / Всемирный Банк. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.worldbank.org/en/about/annual-report>.
58. Мартиненко В.О. Шляхи активізації банківського кредитування природоохоронних заходів [Текст] / В.О. Мартиненко // Економіка, управління, фінанси: теорія і практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Хмельницький, 11-12 жовтня 2013 р. – С. 51–53.
59. Буркинський Б.В., Ковальова Н.Г., Ковальов В.Г. Менеджмент природоохоронної діяльності. – Одеса: ОДЕКУ, ІПРЕЕД НАН України, 2004. – 110с.
60. Кавун С.В. Розвиток ринку банківських платіжних картки на прикладі кредитування проектів для екологічного підприємництва / С.В. Кавун, Т.О. Мацієвич // Вісник Черкаського університету. – Сер. “Економічні науки”. – 2015. – № 33(366). – С. 77–87.
61. Какутич Є.Ю. Екологічне підприємництво у забезпеченні сталого економічного зростання : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.06 “Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища” / Є.Ю. Какутич. – К., 2007. – 20 с.
62. Олійник Д.І. Євроінтеграційні наміри України в контексті активізації економічних, соціальних та екологічних процесів / Strategic priorities, 2016, № 3 (40).- с.197
63. Архипова В.В. «Зеленые финансы» как средство для решения глобальных проблем / Экономический журнал ВШЭ. 2017. Т. 21. № 2. С. 312–332.